

Dr. sc. Jozo Čizmić i mr. sc. Hrvoje Momčinović: ŠPORTSKO ARBITRAŽNO SUDIŠTE ...
Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 48, 4/2011., str. 759.-773.

Dr. sc. Jozo Čizmić, redoviti profesor
Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu

mr. sc. Hrvoje Momčinović,
Sudac Ustavnog suda Republike Hrvatske u mirovini
i dopredsjednik Vijeća športske arbitraže
Hrvatskog olimpijskog odbora

ŠPORTSKO ARBITRAŽNO SUDIŠTE HOO – ORGANIZACIJSKE I POSTUPOVNE ODREDBE

UDK: 796:347.918 (497.5)

Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 10.09.2011.

Danas se većina športskih sporova rješava pred arbitražnim sudovima. Sve prednosti arbitražnog sudovanja odavno su prepoznate u športu, pa je danas rijetkost da se spor vezan uz određeni šport nađe pred državnim sudom. Državni sudovi teško mogu pratiti razvitak i složenost odnosa koji nastaju u športu, pa su specijalizirane arbitraže sa stručnim i educiranim arbitrima idealno rješenje za ove vrste sporova. Športske arbitraže često imaju i obilježja tzv. prisilnih arbitraža (arbitrage obligatore, compulsory arbitration, Zwangsschiedsgericht), kojima se stranke moraju obratiti radi rješavanja određenih sporova. U radu se, nakon kratkog pojmovnog objašnjenja instituta arbitražnog sudovanja i športske arbitraže, daje prikaz postupka pred Športskim arbitražnim sudištem Hrvatskog olimpijskog odbora prema Arbitražnim pravilima Športskog arbitražnog sudišta pri Hrvatskom olimpijskom odboru.

Ključne riječi: *Ključne riječi: arbitraža, športska arbitraža, Športsko arbitražno sudište, Hrvatski olimpijski odbor, engl. arbitrage, Sports Arbitration, Sports Arbitration Tribunal, Croatian Olympic Committee.*

1. UVOD

1.1. Izbrano/arbitražno sudovanje je način mirnog rješavanja sporova pred nedržavnim/privatnim tijelom koje stranke same biraju i povjeravaju mu da konačno i autoritativno odluči o njihovim spornim odnosima.¹ Izbrano sudovanje definira se i kao rješavanje sporova između dvije ili više stranaka od strane treće ili trećih osoba (arbitara), koje svoja ovlaštenja izvode iz sporazuma stranaka i čija je odluka obvezna za njih i ima, u većini pravnih poredaka, učinak kao sudska odluka,² uključujući i osiguranje ovršnosti arbitražnog pravorijeka od strane

¹ Usp. *Arbitraža*, SIS-HGK, Zagreb, 1995. str. 7..

² Vidi SAJKO, K. – DIKA, M., *Arbitražno rješavanje međunarodnih trgovačkih sporova*, Ljubljana, 1989., str. 1..

države.³

Arbitražno suđenje pretpostavlja derogiranje ovlaštenja, odnosno nadležnosti državnoga sudstva. U tom smislu arbitraža jest i aktivnost provođenja suđenja u sporu pred arbitražnim sudom. Postupak pred arbitražnim sudom je suđenje, čak i onda kad je po ovlaštenju stranaka sudio po načelu pravičnosti (*ex aequo et bono*).⁴ Arbitražni postupak karakteriziraju načela: ravnopravnosti stranaka, kontradiktornosti, otvorenog pravosuđenja, autonomije u izboru pravila postupka i mjesta arbitraže, oportuniteta i ekonomije u načinu postupanja, stranačke dispozicije u izboru mjerodavnog prava za bit spora (i arbitražni sporazum), nejavnosti, kolegijalnog odlučivanja i interferencije s državnim sudom (i postupkom pred njim).⁵

Čitav je niz razloga zbog kojih držimo da će mnogi subjekti rađe ugovoriti arbitražu kao sredstvo rješavanja sporova, negoli podvrgnuti rješenje njihova spora nadležnom državnom sudu. Među ostalim i zbog povjerenja u stručnost i objektivnost arbitara koje sami izabiru, njezine brzine, učinkovitosti, elastičnosti i tajnosti arbitražnog postupka, velikim dijelom zbog nepovjerenja u državne sudove poslovnog sjedišta druge stranke, zbog nepoznavanja jezika druge stranke i procesnih pravila države protivnika, te međunarodne ovršnosti arbitražnog pravorijeka.

Teorija i praksa arbitražnog prava poznaju brojne klasifikacije arbitraža,⁶ ali najpoznatija i najznačajnija podjela je na *ad hoc* i institucijske arbitraže. Sa stajališta ovlaštenja za suđenje i s obzirom na značenje njihovih odluka, nema nikakve pravne razlike između institucijskih i *ad hoc* arbitraža, nego su razlike pretežno praktične, organizacijske naravi.⁷ *Ad hoc* arbitraže su takve arbitraže koje se osnivaju samo za jedan određeni spor i prije spora organizacijski ne postoje,⁸ u pogledu takvih arbitraža na strankama je inicijativa i odgovornost za osnivanje arbitražnog suda koji će riješiti njihov spor, a stranke usto moraju same utvrditi i pravila mjerodavna za vođenje arbitražnog postupka te neposredno sa samim arbitrima dogovoriti o pitanjima kao što su nagrade i troškovi.⁹ S obzirom da se većina poteškoća koje se mogu javiti u svezi s *ad hoc* arbitražom rješava prema nacionalnom pravu mjesta arbitraže, određivanje sjedišta/države *ad*

³ Tako KNEŽEVIĆ, G., *Međunarodna trgovačka arbitraža*, Beograd, 1999., str. 20.. O pojmu i definiranju arbitraže u pravnoj teoriji, pobjliže na str. 17.-19..

⁴ Vidi TRIVA, S., *Arbitražno ili državno sudovanje*, «Pravo u gospodarstvu», god. 43., 2004., br. 2, str. 10..

⁵ Tako GIUNIO, M., *Novine u hrvatskom arbitražnom pravu s posebnim osvrtom na ad hoc arbitražu i ulogu državnog suda*, referat objavljen u zborniku sa 40. susreta pravnika u Opatiji 2002. godine, str. 218..

⁶ Podrobnije o tome kod KNEŽEVIĆ, G., *Međunarodna trgovačka arbitraža*, Beograd, 1999., str. 23.-25.; TRIFKOVIĆ, M. – OMANOVIĆ, S., *Međunarodno poslovno pravo i arbitraže*, Sarajevo 2001., str. 511.-515.; GOLDŠTAJN, A. – TRIVA, S., *Međunarodna trgovačka arbitraža*, Zagreb, 1987., str. 12.-14..

⁷ Usp. GIUNIO, M., o. c., str. 225..

⁸ Tako TRAJKOVIĆ, M., *Međunarodno arbitražno pravo*, Beograd, 2000., str. 68..

⁹ Detaljnije kod *Arbitraža i alternativno rješavanje sporova – kako rješavati međunarodne poslovne sporove*, Hrvatska gospodarska komora, Zagreb, 2003., str. 36..

hoc arbitraže od iznimnog je značenja.¹⁰ *Ad hoc* arbitraža obično se javlja kad stranke u svom arbitražnom ugovoru predvide arbitražu, ali je ne preciziraju kao arbitražnu instituciju, niti se pozivaju na njezina pravila.¹¹ Institucijske arbitraže jesu organizacije u okviru kojih arbitražni sudovi (vijeća ili arbitri pojedinci) rješavaju svoje sporove.¹² Institucijska arbitraža je permanentni organ, s ustaljenim pravilima postupka i određenim administrativnim aparatom,¹³ koja, dakle upravlja arbitražnim postupkom u skladu s njezinim arbitražnim pravilima, a pri tome može uzeti u obzir i želje stranaka.¹⁴

1.2. Danas se većina športskih sporova rješava pred arbitražnim sudovima. Sve prednosti arbitražnog sudovanja odavno su prepoznate u športu, pa je danas rijetkost da se spor vezan uz određeni šport nađe pred državnim sudom. Tome je, među ostalim, razlog i određena bojazan športskih organizacija i športasa da ponašanje koje je sastavni dio određenog športa, može pred državnim sudom biti ocijenjeno i proglašeno protupravnim (primjerice, kod nekih borilačkih športova).¹⁵

Ustrojavanje institucijskih športskih arbitraža nastalo je zbog potrebe rješavanja sporova koji su izravno ili neizravno vezani za šport, odnosno zbog potrebe da se ustroji takva arbitražna institucija koja bi bila posebni autoritet i koja bi bila sposobna riješiti najsloženije športske sporove i istovremeno ponuditi elastičan, brz, efikasan, nejavan i ne previše skup postupak.

Športske arbitraže često imaju i obilježja tzv. prisilnih arbitraža (*arbitrage obligatore, compulsory arbitration, Zwangsschiedsgericht*), kojima se stranke moraju obratiti radi rješavanja određenih sporova.¹⁶ Sporovi koji se tiču disciplinskih i drugih športskih pitanja, u pravilu su isključeni iz nadležnosti redovnih sudova. Tako je, primjerice, krovna organizacija međunarodnog nogometnog udruženja FIFA u čl. 64. svog Statuta odredila da je zabranjeno obraćanje redovnim sudovima, osim ukoliko to nije posebno utvrđeno pravilnicima FIFA-e, a u tom smislu nogometni savezi moraju u svoje statute i pravilnike uključiti odredbu prema kojoj se zahtjevi u svezi sporova ne mogu podnositi redovnim sudovima, nego je potrebno ugraditi odredbu o arbitraži.¹⁷ U tom smislu je i odredbom čl. 11. Statuta Hrvatskog nogometnog saveza propisano da se Savez, njegova tijela i službene osobe, članovi Saveza, lige, klubovi, igrači, treneri, nogometni suci,

¹⁰ *Ibid.*, str. 62..

¹¹ U tom smislu TRAJKOVIĆ, M., o. c., 68..

¹² Usp. GOLDŠTAJN, A. – TRIVA, S., *Međunarodna trgovačka arbitraža*, Zagreb, 1987., str. 13..

¹³ Vidi TRAJKOVIĆ, M., o. c., str. 68..

¹⁴ Tako kod *Arbitraža i alternativno rješavanje sporova – kako rješavati međunarodne poslovne sporove*, Hrvatska gospodarska komora, Zagreb, 2003., str. 36..

¹⁵ Vidi PULJKO, V., *Arbitražno rješavanje sporova u nogometu*, "Pravni vjesnik", broj 10/2., str. 58..

¹⁶ Više o tome kod MUSA, K., *Arbitraža u organizaciji udruženog rada – samoupravni sud*, Zagreb, 1982., str. 35..

¹⁷ Vidi HAUTZ, S., *Arbitražni sud Hrvatskog nogometnog saveza*, "Pravo u gospodarstvu", vol. 50., 2011., broj 4, str. 914..

službene osobe, licencirani posrednici za organizaciju utakmica, licencirani posrednici za transfere igrača i drugi pripadnici nogometnog športa obvezuju, među ostalim, podnositi sve sporove nacionalnih razmjera, koji su nastali iz ili u svezi s primjenom Statuta ili pravilnika HNS-a, u posljednjoj instanci samo neovisnom i nepristranom arbitražnom sudu, koji će riješiti sve sporove, isključujući svaki redovni sud, osim ukoliko je to izričito zabranjeno važećim zakonodavstvom u Republici Hrvatskoj.

Državni sudovi teško mogu pratiti razvitak i složenost odnosa koji nastaju u športu, pa su specijalizirane arbitraže sa stručnim i educiranim arbitrima idealno rješenje za ove vrste sporova. Tako je za rješavanje športskih sporova i onih koji su u svezi sa športom, Skupština Hrvatskog olimpijskog odbora na svojoj 19. sjednici održanoj 25. svibnja 1999. godine, osnovala samostalno i nezavisno tijelo pri Hrvatskom olimpijskom odboru - Športsko arbitražno sudište (dalje - **ŠAS**). Arbitražnim pravilima Športskog arbitražnog sudišta, usvojenim također na 19. sjednici Skupštine Hrvatskog olimpijskog odbora (dalje - **HOO**), detaljno su uređena pitanja nadležnosti, sastav i ustroj te pravila o arbitražnom postupku i postupku mirenja. Opseg nadležnosti ŠAS-a, stranke u pravilu najprije ugovore. Športsko arbitražno sudište HOO-a ima i obilježja tzv. unutrašnjih arbitraža, koje se ustrojavaju prije svega zbog brzine i efikasnosti u rješavanju internih sporova unutar neke organizacije.¹⁸

Zbog ograničenog vremena i prostora za izlaganje, u nastavku rada osvrnut ćemo se samo na najznačajnije elemente i karakteristike postupka pred arbitražnim sudom ŠAS-a.¹⁹

2. OSNOVE ZA ARBITRAŽNO SUĐENJE PRED ŠAS-om

Prema odredbama čl. 49. Zakona o športu („Narodne novine“ br. 71/06., dalje - **ZŠ**), Hrvatski olimpijski odbor je najviša nevladina športska udruga u koju se udružuju nacionalni športski savezi, športske zajednice u Županijama i Gradu Zagrebu te druge udruge čija je djelatnost od značaja za promicanje športa, sukladno pravilima Hrvatskoga olimpijskog odbora. Hrvatski olimpijski odbor stvara uvjete za nesmetan razvoj športa i olimpijskog pokreta u Republici Hrvatskoj. Ova najviša nacionalna sportska udruga je u svom djelovanju samostalna.

Pri Hrvatskom olimpijskom odboru djeluje i ŠAS kao samostalno i nezavisno tijelo za športsku arbitražu i za rješavanje sporova u svezi sa športom (čl. 52., st. 1. ZŠ-a). Aktima HOO-a pobliže se uređuje nadležnost, sastav i ustroj te pravila o

¹⁸ Na istoj sjednici osnovano je i Vijeće športske arbitraže koje: 1. odlučuje o zahtjevu za izvanrednim preispitivanjem odluka športskih udruga protiv kojih su iscrpljena ili ne postoje druga sredstva pravne zaštite, 2. obavlja opći nadzor nad radom Športskog arbitražnog sudišta, i 3. daje pravna mišljenja na zahtjev Hrvatskog olimpijskog odbora, odnosno na prijedlog športskih saveza, klubova i udruga.

¹⁹ Treba napomenuti da na zahtjev jedne o stranaka ŠAS može provesti i postupak mirenja, a za postupak mirenja nije nužno postojanje valjanog arbitražnog ugovora (vidi AP, čl. 46.-50.).

postupku pred ŠAS-om (čl. 52., st. 5. ZŠ). HOO je već prije, na sjednici održanoj 25. svibnja 1999. godine, donio sljedeće akte kojima se uređuje rad ŠAS-a:

a/ Arbitražna pravila Športskog arbitražnog sudišta pri Hrvatskom olimpijskom odboru (dalje - AP),

b/ Odluku o troškovima postupka pred Športskim arbitražnim sudištem pri Hrvatskom olimpijskom odboru (svi navedeni akti objavljeni su u „Narodnim novinama“, br. 72/99.). U skladu s odredbom čl. 99. st. 2. ZŠ-a, ovi akti, koji su bili doneseni na temelju odredbi ranije važećeg Zakona o športu („Narodne novine“, br. 111/97. i 13/98.), ostaju na snazi do donošenja općih akata na temelju odredaba ZŠ-a.

Za rad i ustroj ŠAS-a svakako je značajan i Zakon o arbitraži („Narodne novine“, broj 88/01., dalje – ZA). ZA je opći arbitražni zakon koji sadrži pravila za sve vrste arbitraža, bez obzira na pravno područje u kojem se arbitraža provodi i bez obzira na vrstu arbitraže, ne samo u onim sporovima u kojima je dispozitivnost u uređivanju stranačkih odnosa potpuna, nego i u onima u kojima je dispozitivnost ograničena. Polje primjene ZA odnosi se i na tzv. prisilne ili nepravne arbitraže.²⁰

3. NADLEŽNOST I FUNKCIJE ŠAS-a

AP-om se uređuje nadležnost, sastav i ustroj te pravila o arbitražnom postupku i postupku mirenja ŠAS-a (AP, čl. 1.). Športsko arbitražno sudište odlučuje o zahtjevu stranaka koje su ugovorile nadležnost tog sudišta u sporovima nastalim u vezi s obavljanjem športske djelatnosti, a o pravima kojima mogu slobodno raspolagati ako zakonom nije određeno da za odlučivanje o određenoj vrsti sporova postoji isključiva nadležnost redovnog suda (ZŠ, čl. 52. st. 3.).

Nadležnost ŠAS može se ugovoriti za arbitražno rješavanje sporova između športaša, fizičkih i pravnih osoba koje obavljaju športsku djelatnost te športskih udruga (čl. 34. st. 2. Zakona o športu) o pravima kojima mogu slobodno raspolagati, ako zakonom nije određeno da za odlučivanje u određenoj vrsti tih sporova postoji isključiva stvarna ili međunarodna nadležnost redovnog suda u Republici Hrvatskoj (AP, čl. 2.).

ŠAS odlučuje o zahtjevu stranaka koje su ugovorile nadležnost tog sudišta u sporovima nastalim u vezi s obavljanjem športske djelatnosti. Ovo sudište samo ne odlučuje o sporu za koji je ugovorena arbitraža, već o predmetu odlučuje arbitražni sud, dakle arbitar pojedinac ili arbitražno vijeće. Uloga ŠAS-a je u tome da osigura pravila postupka, pomogne strankama u osnivanju arbitražnog suda, te da pruži administrativnu podršku arbitraži.

²⁰ Usp. TIRVA, S. – UZELAC, A., *Hrvatsko arbitražno pravo*, Zagreb, 2007., str. 4..

4. MJESTO I JEZIK ARBITRAŽE

Od različitih opcijskih elemenata koje mogu sadržavati ugovori o arbitraži, mjesto arbitraže (*locus arbitrii*) jedan je od najvažnijih, jer mjesto arbitraže nije samo naznaka konkretnog mjesta u kojem će se sastajati stranke i arbitri (grad, naselje i sl.) radi provođenja arbitražnog postupka, nego je ono i odrednica prema kojoj se određuje nacionalna pripadnost pravorijeka, što karakterizira arbitražu kao domaću ili stranu, ono određuje gdje će se moći podnijeti tužba za poništaj, određuje režim priznanja i ovrhe pravorijeka i sl.²¹ Mjesto arbitraže tradicionalno se određuje kao mjesto u kojem se nalazi sjedište arbitražnog suda, što ne mora i značiti da se arbitražni postupak i fizički odvija u tom mjestu.²² Arbitražni postupak provodi se u sjedištu ŠAS-a, u Zagrebu, Haulikova 6/I (prema AP-u), odnosno Trg sportova 11 (prema web stranici HOO-a), ali arbitražni sud može, uz suglasnost stranaka, odrediti da mjesto arbitraže bude u nekom drugom mjestu u Republici Hrvatskoj, odnosno u bilo kojem mjestu koje smatra prikladnim. Arbitražni sud pravorijek donosi u mjestu arbitraže (AP, čl. 4.).

Pitanje jezika arbitraže može biti važno radi ostvarenja načela procesne ravnoteže saslušanja stranaka i pružanja jednake mogućnosti strankama da sudjeluju u postupku i predstave svoj slučaj arbitražnom sudu. Pružanje mogućnosti strankama da se u arbitražnom postupku služe jezikom koji neće favorizirati niti jednu stranku, smatra se jednom od važnih prednosti arbitraže u odnosu na postupak pred državnim sudom.²³ Arbitražni postupak pred ŠAS-om provodi se, u pravilu, na hrvatskom jeziku. Ali, kada stranke tako odrede ili ako arbitražni sud smatra da je to u konkretnom slučaju potrebno, arbitražni postupak može se provoditi na drugom jeziku (AP, čl. 5.).

5. ARBITRAŽNI UGOVOR

Bitno obilježje arbitraže sadržano je u činjenici da su se stranke vlastitom voljom odrekle nadležnosti državnog pravosuđa i povjerile rješavanje svog spora trećoj osobi. Zbog toga je i postojanje valjanog sporazuma stranaka o provođenju arbitraže u pravilu nužan uvjet da se arbitraža može provesti, a njezin rezultat priznati kao obvezujuć za stranke.²⁴ Stranke koje su zaključile ugovor su istovremeno i ugovorne stranke i parnične stranke, odnosno protivnici u arbitražnom postupku. Ugovor o arbitraži mora se odnositi na spor koji proizlazi iz određenog pravnog odnosa, koji mora postojati u vrijeme sklapanja ugovora o arbitraži i iz kojeg može nastati jedan ili više sporova.²⁵ Nadležnost ŠAS-a zasniva se ugovorom sklopljenim u pisanom obliku (arbitražni ugovor) u skladu sa zakonskim odredbama o obliku

²¹ *Ibid.*, str. 161.-166..

²² Vidi SIKIRIĆ, H., *Izbor mjesta arbitraže*, „Pravo u gospodarstvu“, vol. 35., 1996., broj 3-4, str. 319..

²³ Tako TIRVA, S. – UZELAC, A., *Hrvatsko arbitražno pravo*, Zagreb, 2007., str. 172..

²⁴ *Ibid.*, str. 54..

²⁵ Vidi SIKIRIĆ, H., *Ugovor o arbitraži*, „Pravo u gospodarstvu“, vol. 41, 2002., broj 2, str. 37..

arbitražnog ugovora (v. Zakon o arbitraži, „Narodne novine“, br. 88/01., dalje - **ZA**, čl. 6.).

Ako stranka podnese tužbu ŠAS-u glede spora za koji stranke nisu ugovorile njegovu nadležnost, ŠAS se na prigovor tuženika treba oglasiti nenadležnim. Ugovor o arbitraži je ugovor kojim se stranke obvezuju da će im međusobni spor ili sporove presuditi, umjesto državnog suda, sud sastavljen od osoba koje imenuju one ili netko treći. U pogledu predmeta, ugovorom se može predvidjeti nadležnost arbitražnog suda za određeni spor koji je među strankama već nastao ili za buduće sporove koji mogu proizaći iz određenog pravnog odnosa. Ugovaranje nadležnosti arbitražnog suda za buduće sporove obično se vrši unošenjem odgovarajuće klauzule (tzv. kompromisorna klauzula) u sadržaj materijalnopravnoga ugovora. I prema odredbama AP-a, arbitražni ugovor može se zaključiti glede određenog spora (kompromis), ili glede budućih sporova koji mogu proizaći iz određenog ugovora (kompromisorna klauzula) (AP, čl. 8.). Ugovor o arbitražnom sudu (arbitraži), sklopljen u obliku kompromisorne klauzule, samostalan je pravni posao u odnosu prema ugovoru u kojem je ta klauzula sadržana, pa je slijedom toga za odlučivanje u sporu o pravovaljanosti glavnog ugovora nadležna arbitraža (vidi PSH, Pž 2202/93 od 21. 9. 1993. - Praxis 1/209). Pri sastavljanju ugovora o arbitraži valja izbjegavati nepotpune ili nejasne formulacije koje mogu dovesti do dvojbi o tome što su stranke namjeravale ugovoriti. Stranke koje ugovore nadležnost ŠAS-a time prihvaćaju da postupak bude proveden u skladu s odredbama AP-a koje su na snazi u vrijeme provođenja arbitražnog postupka, ali stranke su ovlaštene sporazumno odstupiti od primjene odredaba AP-a pod uvjetom da taj sporazum nije u suprotnosti s javnim poretком Republike Hrvatske i funkcijom i svrhom sportske arbitraže.

ŠAS je ovlašten odlučivati o svim prigovorima kojima se osporava njegova nadležnost, uključujući prigovore postojanju ili valjanosti arbitražne klauzule ili posebnog arbitražnog ugovora (tzv. *Kompetenz-Kompetenz* načelo).²⁶ Do konstituiranja arbitražnog suda o prigovorima nadležnosti ŠAS-a odlučuje predsjednik ŠAS, a nakon konstituiranja arbitražnog suda, arbitri su ovlašteni utvrđivati postojanje i valjanost ugovora čiji je sastavni dio arbitražna klauzula. Prigovor nadležnosti ŠAS-a mora se podnijeti najkasnije u odgovoru na tužbu ili, ako se radi o protutužbi, u odgovoru na protutužbu (AP, čl. 10.). Pokretanje parnice pred redovnim sudom u istoj stvari među istim strankama nije razlog za prekid ili obustavljanje arbitražnog postupka pred ŠAS-om (AP, čl. 12.).

6. POKRETANJE POSTUPKA

U skladu s općim pravilima i čl. 20. ZA-a, prema kojima, ako se arbitraža provodi pred arbitražnim sudom čije djelovanje organizira arbitražna ustanova, arbitražni postupak počinje onog dana kada arbitražna ustanova primi tužbu (tzv.

²⁶ Vidi više o tome kod TIRVA, S. – UZELAC, A., *Hrvatsko arbitražno pravo*, Zagreb, 2007., str. 111.-119..

vertikalno povezivanje), i arbitražni postupak pred ŠAS-om počinje podnošenjem tužbe tajniku ŠAS-a u dovoljnom broju primjeraka za sve tuženike i arbitre te arhivu ŠAS-a. Tužba mora naročito sadržavati: (a) imena i adrese stranaka; (b) tužbeni zahtjev; (c) navode o činjenicama na kojima se zasniva tužbeni zahtjev; (d) navode o dokazima; (e) navode o arbitražnom ugovoru, ako je zaključen; (f) navode o imenovanju arbitra; (g) oznaku vrijednosti predmeta spora. Tužitelj može tužbi priložiti sve isprave koje smatra važnim ili se može pozvati na isprave ili druge dokaze koje namjerava podnijeti, a naročito je dužan da, ako je to moguće, uz tužbu podnese prijepis glavnog ugovora i arbitražnog ugovora, ako on nije sadržan u glavnom ugovoru, dokaz o uplati predujma za podmirenje troškova arbitražnog postupka (AP, čl. 14.). Tajnik ŠAS-a dostavlja tuženiku tužbu s prilogima i poziva ga da podnese pisani odgovor na tužbu u roku od petnaest dana od dostavljanja tužbe. Odgovor na tužbu s prilogima dostavlja se tužitelju (AP, čl. 15.).

7. SASTAV I KONSTITUIRANJE ARBITRAŽNOG SUDA

Arbitar/izbrani sudac (engl. *arbitrator*, njem. *Schiedsrichter*) jest osoba kojoj je, u skladu sa sporazumom stranaka, povjereno da sama ili u vijeću s drugim arbitrima vodi postupak i odluči u određenom sporu. Arbitar u načelu može biti svaka fizička potpuno poslovno sposobna osoba. Sudac redovnog suda može biti biran samo za arbitra pojedinca ili za predsjednika arbitražnog vijeća. Od arbitra se očekuje da bude nepristran i sposoban da obavi svoju misiju. Svoj pristanak da sudi u određenom sporu arbitar manifestira sklapanjem (u pravilu konkludentno) ugovora sa strankama (*receptum arbitri*). Institucijske arbitraže u pravilu raspolažu posebnim listama arbitara s kojih stranke mogu birati arbitre u pojedinom slučaju.

Sporove pred ŠAS-om raspravljaju ili o njima odlučuju arbitražna vijeća od tri arbitra ili arbitar pojedinac (arbitražni sud), a, ako stranke drukčije ne ugovore, arbitražno vijeće raspravlja i odlučuje u sporovima čija vrijednost prelazi 50.000 kuna, a arbitar pojedinac u svim drugim sporovima (AP, čl. 19.). Što se imenovanja i predlaganja arbitara tiče, ako o sporu odlučuje arbitražno vijeće od tri arbitra, svaka stranka imenuje po jednog arbitra (člana arbitražnog vijeća), a članovi arbitražnog vijeća biraju predsjedavajućeg arbitra (predsjednika arbitražnog vijeća). Arbitri članovi arbitražnih vijeća biraju se u pravilu s liste arbitara ŠAS-a, a stranke mogu imenovati i njihove zamjenike koji preuzimaju funkciju arbitra ako imenovani arbitar iz bilo kojeg razloga bude spriječen obavljati svoju funkciju (AP, čl. 20.). Ako stranka koja nije imenovala arbitra, to ne uradi u roku od 8 dana od dana poziva, kao i u slučaju kad stranke izjave da same neće imenovati odnosno predložiti arbitra, onda će arbitra/člana arbitražnog vijeća i zamjenika imenovati, predsjednik ŠAS-a sa liste arbitara ŠAS-a. Ako se članovi arbitražnog vijeća u roku od osam dana ne sporazume o osobi arbitra predsjednika vijeća, njega će sa liste arbitara ŠAS-a imenovati predsjednik ŠAS-a (AP, čl. 21.).

8. POSTUPAK ARBITRAŽNOG SUDA

U pravilu, ako je ugovorena nadležnost stalnog arbitražnog suda, tada se primjenjuju njegova pravila postupka, jer povjeravanje spora institucijskoj (stalnoj) arbitraži, u pravilu znači i pristanak na njezina procesna pravila. Ovlaštenja stranaka i arbitara da određuju pravila postupanja nisu, ipak, neograničena i moraju uvažavati minimum prisilnih procesnih pravila mjerodavnog procesnog sustava. Primjerice, stranke bi se mogle sporazumno odreći primjene odredaba o izuzeću, ali ne bi smjeli odrediti da se postupak vodi bez ostvarenja načela saslušanja stranaka. Ako AP nema posebnih odredaba i ako se stranke nisu drukčije sporazumjele, arbitražni sud može provoditi postupak na način koji smatra svrsishodnim, pod uvjetom da se sa strankama postupa ravnopravno i da je u svim stadijima postupka svakoj stranci dana puna mogućnost da iznese svoje činjenične i pravne navode, zahtjeve i stajališta. U pitanjima koja nisu određena AP-om, arbitri trebaju primjenjivati odredbe Zakona o parničnom postupku, ako to odgovara prirodi postupka pred ŠAS-om (AP, čl. 25.). O biti spora arbitri odlučuju primjenjujući pravo koje su stranke odredile kao mjerodavno, a ako stranke nisu odredile mjerodavno pravo, arbitri trebaju primijeniti pravo Republike Hrvatske. Arbitri mogu odlučivati i rukovodeći se načelima pravičnosti (*amiable compositeur, ex aequo et bono*), u granicama u kojima takvo odlučivanje nije u suprotnosti s pravnim poretkom Republike Hrvatske, ali samo ako ih stranke na to izričito ovlaste. Arbitri su pri odlučivanju dužni voditi računa o ugovoru stranaka, poslovnim običajima i pravilima športske etike (AP, čl. 39.).

Strankama se omogućava raspravljanje pred (arbitražnim) sudom tako što ih se obavještava o pismenima suda i podnescima protivnika. Pravila o dostavljanju pismena izraz su načela saslušanja stranaka.²⁷ Poziv i druga pisma u postupku pred ŠAS-om dostavljaju se strankama ili njihovim zastupnicima poštom, preporučenom pošiljkom uz povratnicu, a u hitnim slučajevima pozivi za ročište mogu se upućivati brzojavom uz povratnicu ili telefonom, s time da je tada tajnik ŠAS-a dužan staviti u spis bilješku o sadržaju telefonskog razgovora (AP, čl. 26.). Kako u modernoj arbitražnoj praksi razmjena pisanih priopćenja ima vrlo važnu ulogu, tajnik ŠAS i arbitri mogu odrediti da svaka stranka primjerak svojih podnesaka i priloga namijenjenih protivnoj stranci uputi preporučenom pošiljkom uz povratnicu neposredno svom protivniku na adresu označenu u spisima, a uz svoj podnesak upućen ŠAS-u stranka je dužna priložiti izvornik ili prijepis potvrde o predaji preporučene pošiljke upućene protivniku, a na zahtjev tajnika ŠAS i povratnicu radi dokazivanja urednog dostavljanja (AP, čl. 35.).

Prije početka raspravljanja na ročištu predsjednik arbitražnog, vijeća odnosno arbitar pojedinac dužan je upozoriti stranke na mogućnost mirenja i zaključenja nagodbe pred arbitražnim sudom (AP, čl. 27.).

Kada nakon primitka odgovora na tužbu arbitražni sud utvrdi da među strankama nije sporno činjenično stanje i da ne postoje druge smetnje za donošenje

²⁷ Tako GRBIN, I., *Zakon o parničnom postupku*, Zagreb, 2000., str. 100..

pravorijeka, može bez održavanja ročišta za glavnu raspravu donijeti pravorijek. Ali, ako to zatraži jedna od stranaka u bilo kojem stadiju postupka, arbitražni sud je dužan održati ročište za glavnu raspravu radi saslušanja svjedoka, vještaka ili stranaka. Ako takvog zahtjeva nema, arbitri odlučuju hoće li održati takvo ročište ili će, pak, postupak voditi na temelju isprava i druge procesne građe (AP, čl. 29.).

Povjerljivost arbitražnog postupka odnosi se na obvezu stranaka i arbitara (i arbitražne ustanove) da ne otkriju ili ne odaju informaciju koja se odnosi na stranke, sadržaj postupka, dokaze i dokumentaciju, zapisnike i na odluke donesene u arbitražnom postupku. Nejavnost arbitražnog postupka i njegova povjerljivost tradicionalno se smatraju glavnim prednostima arbitraže u odnosu na suđenje pred državnim sudovima. Povjerljivost se odnosi na podatke o postojanju arbitraže, dokumente nastale u arbitražnom postupku i one korištene kao dokaz, iskaze svjedoka i vještaka, poslovne tajne, zapisnike iz arbitražnog postupka, odlučivanje arbitara, pravorijek i sl.²⁸ Arbitraža se pred ŠAS-om, u pravilu, provodi uz isključenje javnosti, osim ako stranke sporazumno ne odluče drukčije (AP, čl. 30.). Pravorijek se može objaviti samo uz pristanak obiju stranaka (AP, čl. 37.).

Što se izvođenja dokaza tiče, arbitražno vijeće može odlučiti da se izvođenje određenih dokaza povjeri predsjedniku ili članu arbitražnog vijeća, a arbitri mogu imenovati i eksperta za određena pravna pitanja i od njega tražiti da im iznese svoje mišljenje (AP, čl. 32.). Ova mogućnost je opravdana i korisna jer arbitri, odnosno članovi arbitražnog vijeća ne moraju biti osobe sa završenom pravnom naobrazbom. Zanimljivo je da se zapisnik o izvođenju dokaza vodi samo onda ako to zatraži jedna od stranaka i ako bude položen predujam za podmirenje troškova vođenja takvog zapisnika. Zapisnik može biti sastavljen u obliku diktiranog zapisnika, stenograma, tonskog zapisa ili bilježaka predsjednika arbitražnog vijeća ili arbitra pojedinca, a vođenje zapisnika dužan je osigurati tajnik ŠAS-a (AP, čl. 33.).

9. ODLUKE ARBITRAŽNOG SUDA

Arbitražni sud odluke donosi u obliku zaključka i pravorijeka. O pitanjima procesne naravi odlučuje se zaključkom, a o osnovanosti tužbenog zahtjeva arbitražni sud odlučuje pravorijekom. Zaključke koji se dostavljaju strankama i pravorijeke u izvorniku ili u prijepisu potpisuju svi arbitri, odnosno arbitar pojedinac, te tajnik ili predsjednik ŠAS-a (AP, čl. 36.).

Kad arbitražni sud nađe da je predmet raspravljen tako da se može donijeti odluka, zaključit će raspravu i donijeti arbitražni pravorijek. Pravorijek je pravomoćna, konačna i za stranke obvezujuća odluka o predmetu spora, izjednačen s pravomoćnom presudom redovnog suda, jer se ne može pobijati redovnim

²⁸ Vidi SIKIRIĆ, H., *Povjerljivost u arbitražnom postupku*, „Pravo u gospodarstvu“, vol. 45., 2006., broj 2, str. 127.-161..

pravnim lijekom ni pred arbitražom višeg stupnja ni pred redovnim sudom.²⁹ Osim konačnog pravorijeka, arbitražni sud može donijeti i međupravorijek, te djelomični pravorijek (AP, čl. 37.). Ako su stranke tijekom postupka spor riješile nagodbom, ŠAS će zaključkom okončati arbitražni postupak. Ako to obje stranke zatraže, a arbitražni sud prihvati, arbitri će donijeti pravorijek na temelju nagodbe i arbitražni sud nije dužan takav pravorijek obrazložiti (AP, čl. 41.).

Glede sadržaja pravorijeka, arbitražni sud je dužan obrazložiti pravorijek osim ako su se stranke sporazumjele da obrazloženje nije potrebno. Arbitri su dužni potpisati pravorijek, koji mora sadržavati datum i mjesto donošenja (AP, čl. 37.). Sastavni dio pravorijeka je i njegovo tumačenje. U roku od osam dana od primitka pravorijeka, svaka stranka može, obavještavajući o tome drugu stranku, zatražiti od arbitra tumačenje pravorijeka. Tumačenje se mora dati u pisanom obliku u roku od petnaest dana od primitka zahtjeva (AP, čl. 40.). Arbitražni sud dostavlja strankama prijepis pravorijeka potpisan od strane arbitara (AP, čl. 37.). AP, kao ni ZA, ne predviđa rokove za izradu i pisani otpravak pravorijeka, pa se drži da bi arbitražni sud trebao donijeti pravorijek, izraditi obrazloženje pravoreka i otproviti pisani pravorijek primjerenom brzinom izbjegavajući odugovlačenje postupka (arg. ZA, čl. 11. st. 2.).³⁰ Konačni pravorijek arbitražnog suda ŠAS-a dostavit će se strankama kad tajnik ŠAS-a utvrdi da su podmireni svi troškovi arbitražnog postupka.

10. PRAVNI LIJEKOVI

Dvostupnost suđenja nerazdvojni je element temeljnih prava čovjeka/građanina i kao takva uvedena je u ustavne odredbe modernih pravnih sustava.³¹ U tom smislu i presuda izbranog suda morala bi moći biti podvrgnuta kontroli. U poredbenom pravu postoje različita pravna sredstva kojima se može napadati presuda arbitražnog/izbranog suda. Primjerice, presuda izbranog suda može se napadati žalbom drugostupanjskom izbranom sudu, žalbom državnom sudu, tužbom za poništaj državnom sudu, ustavnom tužbom,³² svojevrsna kontrola je

²⁹ Detaljnije o tome kod DIKA, M., *Marginalije uz problem djelotvornosti arbitražnog pravorijeka*, „Pravo u gospodarstvu“, vol. 45., 2006., broj 2, str. 37.-55..

³⁰ Vidi više kod KALEB, Z., *O donošenju i izradi arbitražnog pravorijeka*, „Pravo u gospodarstvu“, vol. 42., 2003., broj 2, str. 74.-82..

³¹ Podrobnije kod UDE, L., *Pobijanje arbitražne odluke*, „Privreda i pravo“, vol. 33, 1994., br. 3-4, str. 246.-247.; KANDARE, B., *Pobijanje arbitražne odluke*, Split, 1992., str. 13..

³² Tako je, primjerice, u Republici Hrvatskoj protiv pravorijeka Stalnog izbranog sudišta pri Hrvatskoj gospodarskoj komori podnesene su dvije ustavne tužbe Ustavnom sudu RH, a da prethodno nisu podnesene tužbe za poništaj pravorijeka, i Ustavni sud je obje tužbe odbacio. U obrazloženju rješenja US (U – III – 410/1995. od 17. 11. 1999.), kojim se odbacuje prva tužba, navodi se da izbrano sudište nije tijelo državne vlasti (sudbeno tijelo), već organizacija kojoj je država prenijela dio svojih prerogativa iz područja sudovanja. Kako, usto, odluku donose samo spram onih koji su mu povjeroili da razriješe određeni spor iz zaključenog ugovora, proizlazi da je pravorijek izbranog sudišta donijelo tijelo u odnosu na čije se odluke ne može podnijeti ustavna tužba. Usp. MUSA., K., *Tužba radi poništaja presude izbranog suda s posebnim osvrtom na dvije ustavne tužbe*, „Pravo u gospodarstvu“, vol. 38, 2000., br. 2, str. 326.-329. Drugo rješenje US (U-III- 488/1996. od 17. 11. 1999.), kojim se odbacuje druga ustavna tužba, izričito konstatira, kako se protiv pravorijeka može podnijeti tužba za njegov poništaj, da je prije podnošenja ustavne tužbe protiv

predviđena i zbog ispravljanja pogrešaka, dopune ili tumačenja presude izbranog suda. Kontrola presude izbranog suda izvan zemlje kojoj pripada presuda izbranog suda moguća je kroz postupak priznanja i ovrhe.³³

Što se odluka arbitražnog suda ŠAS-a tiče, zaključci i pravorijeci ŠAS-a ne mogu se pobijati redovnim pravnim lijekom ni pred arbitražom višeg stupnja ni pred redovitim sudom (AP, čl. 38.). *A contrario*, odluke arbitražnih sudova ŠAS-a mogli bi se pobijati izvanrednim pravnim lijekovima, konkretno tužbom za poništaj državnom sudu. Iako presuda arbitražnog suda suda, pa time i ŠAS-a, ima prema strankama snagu pravomoćne sudske presude, država putem svojih sudova ispituje pravorijek, ali samo u granicama propisanim zakonom.³⁴ Tužba za poništaj arbitražnog pravorijeka ima karakter izvanrednog pravnog sredstva. Stoga presuda arbitraže postaje odmah pravomoćna ukoliko stranke ugovorom nisu predvidjele da se može pobijati pred arbitražom višeg stupnja.³⁵

Nakon poništaja arbitražnog pravorijeka stranke se mogu obratiti nadležnom državnom sudu za rješavanje spornog odnosa ili mogu ponovno sklopiti novi arbitražni sporazum,³⁶ a novi postupak pred istim izbranim sudom bio bi dopušten samo ako to nije u suprotnosti s razlogom zbog kojeg je odluka poništena.³⁷ Dakle, poništajem pravorijeka arbitražnog suda ne prestaje nužno i arbitražni ugovor na

presude/pravorijeka izbranog suda potrebno iscrpiti dopušteno pravno sredstvo, a to je tužba za poništaj pravorijeka. Podrobnije kod MUSA., K., *o. c.*, str. 329.. Dakle iz obrazloženja drugog rješenja nazire se mogućnost da bi pravorijek na posredan način mogao postati objekt ustavnosudske kontrole. Otvoreno je pitanje kako u ovom slučaju tumačiti odredbu čl. 59. st. 4. noveliranog Ustavnog zakona o Ustavnom sudu, temeljem koje bi se mogao pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije iscrpljenog pravnog puta (podnošenja tužbe za poništaj pravorijeka), ako je razvidno da se pobijanim aktom, odnosno nedonošenjem akta u razumnom roku grubo vrijeđaju ustavna prava ili slobode, i da bi nepodnošenjem ustavne tužbe za podnositelja mogle nastati teške i nepopravljive posljedice.

Podrobnije o tome kod TRIVA, S. – DIKA, M., *Građansko parnično procesno pravo*, Zagreb, 2004., str. 898.-900.; TRIVA, S., *Ustavna tužba radi ukidanja arbitražnog pravorijeka*, „Pravo u gospodarstvu“, vol. 38, 2000., br. 2, str. 205.-240.; TRIVA, S., *Arbitražno ili državno sudovanje*, „Pravo u gospodarstvu“, vol. 43, 2004., br. 2., str. 54.-6.; GIUNIO, M., *Ugovor o arbitraži u praksi Ustavnog suda RH*, „Pravo u gospodarstvu“, vol. 44, 2005., br. 2, str. 56.-83.

³³ Podrobnije o tome kod TRIVA, S. – DIKA, M., *Građansko parnično procesno pravo*, Zagreb, 2004., str. 901.-906.; VUKOVIĆ, Đ. – KUNŠTEK, E., *Međunarodno građansko postupovno pravo*, Zagreb, 2005., str. 403.-406. i 415.-525.; TRIVA, S., *Zakon o arbitraži*, „Pravo u gospodarstvu“, vol. 41, 2002, br. 2, str. 31.; TRIVA, S., *Arbitražno ili državno sudovanje*, „Pravo u gospodarstvu“, vol. 43, 2004., br. 2., str. 56.-60.; DIKA, M., *Priznanje i izvršenje stranih arbitražnih odluka po hrvatskom i lovenskom pravu*, „Privreda i pravo“, vol. 33, 1994., br. 3-4, str. 260.-278.; JAKŠIĆ, A., *Međunarodna trgovinska arbitraža*, Beograd, 2003., str. 404.-427.; TRIVA, S. – BELAJEC, V. – DIKA, M., *Građansko parnično procesno pravo*, Zagreb, 1986., dalje – **TRIVA**, str. 708.-709.; KNEŽEVIĆ, G., *Međunarodna trgovačka arbitraža*, Beograd, 1999., str. 119.-138.; TRAJKOVIĆ, M., *Međunarodno arbitražno pravo*, Beograd, 2000., str. 569.-598.; KNEŽEVIĆ, G. – PAUNOVIĆ, M., *Izvršenje arbitražnih odluka sa posebnim osvrtom na ex-Yu element*, „Pravni život“, 1994., br. 9-10, str. 1443.-1459..

³⁴ Tako GRBIN, I., *Poništaj pravorijeka arbitražnog suda po Zakonu o arbitraži*, „Pravo u gospodarstvu“, vol. 42., 2003., br. 4, str. 262..

³⁵ *Ibid.*, str. 261..

³⁶ Usp. ŠIMIĆ, Ž., *Pravna sredstva protiv pravorijeka domaće arbitraže*, „Pravo u gospodarstvu“, vol. 43, 2004., br. 2, str. 168..

³⁷ Vidi OMANOVIĆ, S., *Neke prepoznate dileme arbitražnog sudovanja*, „Godišnjak Pravnoga fakulteta u Sarajevu“, XLI, 1998., str. 261., UDE, L., *Pobijanje arbitražne odluke*, „Privreda i pravo“, 1994., br. 3-4, str. 245.-258.

temelju kojeg je taj pravorijek bio donesen.

11. OVLAŠTENJE PREDSEDNIKA I TAJNIKA ŠAS-A TIJEKOM ARBITRAŽNOG POSTUPKA

Predsjednik i tajnik ŠAS mogu biti nazočni na svim ročištima i sjednicama arbitražnih vijeća na kojima se vijeća i glasa o donošenju odluka, a ovlašteni su arbitrima skrenuti pažnju na pravna pitanja koja su od značenja za odlučivanje, te naročito na pitanja koja se odnose na sadržaj i oblik procesnih radnji koje se poduzimaju (AP, čl. 31.).

Prije potpisivanja pravorijeka, arbitri su dužni podnijeti nacrt pravorijeka tajniku ŠAS-a na skrutiranje. Predsjednik i tajnik ŠAS-a mogu preporučiti arbitrima preinaku forme podnesenoga nacrta, ako arbitri odbiju preporuku, predsjednik ŠAS-a može iznijeti pitanje pred Vijeće športske arbitraže HOO, koje može odrediti preinaku forme podnesenoga nacrta. Arbitri ne mogu donijeti pravorijek prije no što ga ŠAS ne odobri glede njegove forme. Ako je pravorijek potpisao tajnik ili predsjednik ŠAS smatra se da je odobrenje dano (AP, čl. 44.). Tajnik ŠAS-a izdaje potvrdu o pravomoćnosti i ovršnosti pravorijeka (AP, čl. 45.).

12. UMJESTO ZAKLJUČKA

12.1. Treba kazati da Vijeće športske arbitraže Hrvatskog olimpijskog odbora, među ostalim dužnostima, obavlja i opći nadzor nad radom Športskoga arbitražnog sudišta (ZŠ, čl. 52. st. 4.), i osigurava uvjete za njegov rad (Statut HOO, čl. 72.).

12.2. Žalba na spor do kojeg dođe prigodom ili u svezi s olimpijskim igrama isključivo se podnosi **Športskom arbitražnom sudu u Lausanni** (*Court of Arbitration for Sport – CAS* i tako u daljnjem tekstu) sukladno Kodeksu športske arbitraže (Statut HOO, čl. 72.).

CAS je institucija neovisna od svih sportskih organizacija, kojima nudi usluge posredništva pri postizanju nagodbi u sporovima vezanim za sport, po proceduri i pravilima koji su prilagođeni specifičnostima sportskoga svijeta. CAS je utemeljen 1984., a nalazi se pod administrativnom i financijskom kapom Međunarodnog vijeća za sportsku arbitražu (*International Council of Arbitration for Sport - ICAS*). Ima blizu 300 arbitara iz 87 zemalja, koji su izabrani zbog specijalističkih znanja o arbitraži i o sportskom zakonodavstvu. Sjedište mu je u Lausanne (Švicarska), uredi ima u Sydneyu i u New Yorku, a službeni jezici su engleski i francuski. Arbitri CAS-a svake godine zaprime oko 200 slučajeva. CAS-u mogu biti dostavljeni svi slučajevi direktno ili indirektno vezani za sport. To, primjerice, mogu biti sporovi komercijalne naravi, poput sponzorskih ugovora, ili nezadovoljstvo disciplinskim odlukama sportskih organizacija. CAS-u se može obratiti svaki pojedinac i pravni subjekt, uključujući sportaše, klubove, sportske

saveze, organizatore sportskih priredbi, sponzore, televizijske kuće i sl. Da bi CAS prihvatio slučaj, s tim se moraju složiti obje strane u sporu. Mogućnost ovakvog rješavanja sporova trebala bi biti navedena u statutima organizacija, odnosno u ugovorima umiješanih strana (stranke mogu unaprijed imati dogovor o arbitraži, ali to mogu dogovoriti i po izbijanju spora). Za sporove proizišle iz ugovornih odnosa ili delikata, primjenjuje se uobičajeni arbitražni postupak ili posredovanje, a za sporove izazvane odlukama unutrašnjih tijela sportskih organizacija, primjenjuje se prizivni arbitražni postupak. Postoji i savjetodavna procedura koja nekim organizacijama omogućava traženje savjetodavnog mišljenja od CAS-a, iako službeno nisu u sporu, o bilo kom pitanju vezanom za praksu i razvoj sporta, ili za aktivnosti vezane uz sport. To savjetodavno mišljenje ne sadrži presudu i nije obvezatno. Svi postupci su u načelu povjerljivi, CAS javno ne objavljuje svoje odluke, a stranke se obvezuju na šutnju (osim ako ne odluče suprotno). Odluke CAS-a su konačne i obvezujuće, a žalbeni postupak moguć je samo u par iznimnih slučajeva. Kad je iscrpila interne žalbene mogućnosti svoje sportske organizacije, zainteresirana strana može se obratiti CAS-u sa obrazloženim zahtjevom za arbitražu. Strane se na sudskom saslušanju mogu pojaviti same, a može ih zastupati ili pomagati osoba po izboru, koja ne mora biti odvjetnik. Uobičajeni arbitražni postupak povlači plaćanje relativno skromnih troškova i honorara arbitrima, izračunatih na temelju fiksnog cjenika, a prizivni postupak je besplatan i plaća se samo sudska naknada od 500 CHF. Uobičajeni arbitražni postupak traje između 6 i 12 mjeseci. U prizivnom postupku presuda mora biti donesena najkasnije za 4 mjeseca od podnošenja zahtjeva. U hitnim slučajevima i na poseban zahtjev, CAS može donositi odluke u iznimno kratkom roku. Odluka može biti donesena na dan saslušanja, ali se obično čeka nekoliko tjedana.³⁸

12.3. Radi bolje obaviještenosti potencijalnih stranaka u postupku pred ŠAS-om, držimo da je potrebno i korisno ukazati na neke (sitnije) propuste administracije ŠAS-a. Tako se prilikom donošenja AP-a i kasnije u tekstu kod odredaba kojima se uređuje način određivanja arbitara s liste arbitara ŠAS-a, poziva na „Pravila HOO-a“, ali taj propis nije dostupan na web stranicama HOO-a i ŠAS-a. Nadalje, držimo da bi na web stranici ŠAS-a trebala biti dostupna i sama lista arbitara, kao što su, primjerice, dostupni podaci o članovima Vijeća arbitraže. Konačno, nisu dostupni niti podaci o predsjedniku i tajniku ŠAS-a, a taj bi podatak bio koristan, među ostalim i zbog toga jer se arbitražni postupak pred ŠAS-om pokreće podnošenjem tužbe tajniku ŠAS-a.

³⁸ Podatak na službenim stranicama suda, www.tas-cas.com.

SPORT ARBITRATION TRIBUNAL COC- ORGANISATIONAL AND PROCEDURAL PROVISIONS

Today, most sports disputes are resolved before arbitration courts. All the advantages of the arbitration adjudication process have been recognisable for a long time in sport, so today it is rare that a dispute related to a certain sport comes before a state court. State courts with difficulty follow the development and complexity of relations which occur in sport. Therefore, specialised arbitrations with expert and educated arbitrators are the ideal solution to this type of dispute. Sport arbitrations often bear the characteristics of so-called compulsory arbitration (arbitage obligatoire, Zwangsschiedsgericht) which parties must approach in order to resolve certain disputes. This paper, after a brief conceptual explanation of the institute of arbitration adjudication and sports arbitration, provides an overview of the procedure before the Croatian Olympic Committee's Sport Arbitration Tribunal of the pursuant to the rules of the Sport Arbitration Tribunal of the Croatian Olympic Committee.

Key words: *arbitration, Sport Arbitration, Sports Arbitration Tribunal*